

REFLEXIONS CRÍTIQUES SOBRE Mt 9,20 i 13,4

per Josep O'CALLAGHAN

No hi ha dubte que les variants neotestamentàries de gran importància han estat estudiades i adientment discutides, sobretot les que afecten qüestions dogmàtiques. N'hi ha, però, d'altres que no han merescut l'atenció dels estudiosos, i, malgrat tot, moltes vegades tenen llur interès crític.

En aquest article desitjo considerar-ne dues, de les quals la primera palesa el fet de les harmonitzacions i permet de treure'n alguna conseqüència. La segona manifesta la importància de la crítica interna per tal de decidir sobre la selecció d'una determinada variant. Cap d'aquestes dues variants mateuanes no han estat prèviament estudiada¹.

9,20: el voraviu / del vestit

En la descripció del guariment de l'hemorroïssa (vv. 20-22), en el primer d'aquests versets es diu que la malalta va tocar el voraviu del vestit de Jesús: Καὶ ἰδοὺ γυνὴ αἰμορροοῦσα δώδεκα ἔτη προσελθοῦσα ὄπισθεν ἤψατο τοῦ κρασπέδου τοῦ ἱματίου αὐτοῦ.

Per a procedir sistemàticament, crec oportú de disposar la fluctuació de la lectura (el voraviu / el vestit) tant en Mt 9,20 com en els llocs paral·lels dels sinòptics amb el corresponent aval de manuscrits. Tenim, doncs,

1. No ho són en l'obra de B. M. BETZGER, *A Textual Commentary on the Greek New Testament*, London / New York 1975. Però en els llocs paral·lels de Lc Metzger considera les raons afavorint les lectures llargues του κρασπεδου του ιματιου (pp. 145-146) i τα πετεινα του ουρανου (p. 144).

Mt 9,20

του κρασπεδου του ματιου: variant universal

του ματιου: 1689 a b c [e] g^l k Ar

Mt, 9,21

του ματιου: variant universal

του κρασπεδου: f13

του κρασπεδου του ματιου: Φ 157 983 1391 1689 g² sa

Mc 5,27

του ματιου: variant universal

των ματιων: 179 954 1355

του κρασπεδου του ματιου: M f1 (exc 131) 33 579 1071 1588
/48 aeth

om: W

Mc 5,28

των ματιων: variant universal

του ματιου: § D 33 579 lat (exc q) vg sy^{phi} geo

Lc 8,44

του κρασπεδου του ματιου: variant universal

του ματιου: D a d ff² l r^l Marc

A l'esguard d'aquesta sinopsi textual, és convenient de veure les possibles influències harmonitzants entre aquestes diverses formulacions. Tenint en compte la vàlua de les variants universals, podem constatar que en Mt 9,20 του ματιου és harmonització amb Mt 9,21. En Mt 9,21 του κρασπεδου του ματιου ho és amb Mt 9,20. En Mc 5,27 του κρασπεδου του ματιου és harmonització amb Mt 9,20, mentre que en Mc 5,28 του ματιου ho és amb Mc 5,27 i Mt 9,21. Finalment, en Lc 8,44 του ματιου presenta la mateixa harmonització que en el cas anterior.

D'aquesta comparació es poden deduir dues conseqüències: 1) l'harmonització, malgrat ser tan relliscosa i instigadora en el cas present, és bastant limitada: sols afecta uns quants manuscrits. 2) Els còdexs harmonitzants són: § 33 (alexandrins), D lat (occidentals), f1 (cesarencs), 157 1071 (més independents). Es veu, però, que l'harmonització no es dona —i és una dada críticament interessant— entre els antioquens.

13,4: *els ocells / del cel*

La paràbola del sembrador es conserva en els tres sinòptics. Concretament en Mt 13,4 es recorda el que va succeir amb les llavors que caigueren arran del camí. Diu així el text grec: καὶ ἐν τῷ σπείρειν αὐτὸν ἃ μὲν ἔπεσεν παρὰ τὴν ὁδὸν, καὶ ἔλθόντα τὰ πετεινὰ κατέφαγεν αὐτά.

En aquest verset trobem la variant τα πετεινα que presenta la forma simple, però que pot ésser també composta τα πετεινα του ουρανου. Com abans, cal també ara considerar els llocs paral·lels i disposar la fluctuació de les variants amb llur documentació.

Mt 13,4

τα πετεινα: variant general

τα πετεινα του ουρανου: E K M Θ Π Σ Φ f13 28 565 659
954 1010 1241 1293 1402 1424 al b ff^l h vg^{2mss} sy^{ch}
sa bo^{2mss} arm aeth Eus Or

Mc 4,4

τα πετεινα: variant general

τα πετεινα του ουρανου: D G M 115 179 892 al 150 151
a g² i q r^l vg^{1ms} sa

Lc 8,5

τα πετεινα του ουρανου: variant universal

τα πετεινα: D W a b d e ff² l q sy^{csp}

És també oportú de veure com s'han definit, respecte a aquesta variant, les diferents edicions crítiques. En Mt 13,4 presenten la variant simple (τα πετεινα) totes les esmentades edicions². En Mc 4,4 totes les edicions crítiques tenen la variant simple, menys una que té la composta (+ του ουρανου)³. En Lc 8,5 totes ofereixen la lectura composta, menys una que té la simple⁴.

Veiem, doncs, que en Mt 13,4 tots els editors han escollit la variant simple. És això tan evident? De bell antuvi es diria que no.

2. ALAND - BLACK - MARTINI - METZGER - WIKGREN³, BOVER - O'CALLAGHAN, BRANDSCHEID³, HODGES - FARSTAD, LAGRANGE, LEGG, MERK⁹, NESTLE - ALAND²⁶, SCRIVENER (r1908), SOUTER² (r1950), TASKER, TISCHENDORF⁸, VOGELS², VON SODEN, WEISS², WESTCOTT-HORT, SynALAND⁷, SynHUCK-GREEVEN¹³.

3. SCRIVENER (r1908).

4. TASKER. No cal dir que per a Lc, en comptes de LEGG, s'ha tingut present l'edició d'ELLIOT (Oxford 1984).

Però crec que es pot arribar a una plena justificació. Considerem la documentació començant per les variants que més palesament son autèntiques: en Mc sembla que és τα πετεινα i en Lc, τα πετεινα του ουρανου. Però en Mt la documentació es pot considerar prou nodrida i suficient per a decidir en qualsevol dels dos sentits. A més, tant la variant curta com la llarga, podrien ser harmonitzacions respectivament amb Mc o Lc. Potser una altra comparació ens podrà donar llum. En Mt la mateixa expressió es troba altres tres vegades: 6,26; 8,20 i 13,32, on es llegeix τα πετεινα του ουρανου sense fluctuació (menys en 13,32 —segons Von Soden— sy^s té la variant breu).

Aparentment —sembla que es podria dir—, si en els altres llocs de Mt la variant és llarga, també ho hauria de ser en 13,4. Però críticament aquest raonament no és vàlid. Efectivament, si en Mt 13,4 la variant era llarga, ningú no l'hauria abreujada, com ho manifesten els manuscrits en els altres llocs de Mt. En canvi, essent breu es pot fàcilment comprendre que per harmonització amb els altres passatges mateuans s'hagués afegit el complement per a fer-la llarga. La crítica interna, doncs, està a favor de la variant breu, l'escollida, de fet, per tots els crítics.

Josep O'CALLAGHAN
Pontifici Institut Bíblic
ROMA

Summary

Two Matthaean variants are studied: του κρασπεδου του ματιου (9,20) and τα πετεινα (13,4). In the first, attention is paid particularly to the harmonizations which, although present in other textual groupings, are not found in the Antiochian recension. In the second, the short variant is shown to be authentic as over against the longer reading τα πετεινα του ουρανου, also on the basis of internal criticism.